

POSUNY V OBLASTI PRÁVNÍ ÚPRAVY NAKLÁDÁNÍ S MIKROPLASTY A VLIV PŘÍPADNÉ MEZINÁRODNÍ ÚMLUVY O PLASTECH*

ADAM NOVÁK**

Abstract: **Developments in the Regulation of Microplastics Management and the Impact of a Potential International Plastics Treaty**

This article examines the recent developments in the EU's regulatory framework on microplastics and provides an analysis of the ongoing negotiations concerning an international treaty on plastic pollution. The article builds on the adoption of the Microplastics Regulation (2023/2055) and maps subsequent EU legislative steps in this area, in particular the new Pellets Regulation (2025/2365), the Packaging Regulation (2025/40), and the Waste Shipment Regulation (2024/1157). In the second part, the author evaluates the evolution of the draft texts of the future international treaty – from the ambitious and stringent Zero Draft to the compromise-oriented and recommendatory Chair's Draft Text Proposal of 2025. The article analyses the causes of the diplomatic stalemate, especially the dispute over the inclusion of so-called upstream measures that would limit the production of primary polymers. In conclusion, the author assesses the potential impact of the international agreement on EU law and notes that without firmly established production limits, the treaty's influence on EU legislation will remain rather marginal.

Keywords: plastic management; EU law; microplastics; global plastic treaty

Klíčová slova: nakládání s plasty; právo EU; mikroplasty; mezinárodní úmluva o plastech

DOI: 10.14712/23366478.2026.106

ÚVOD

Plasty a zejména mikroplasty patří mezi jedny z nejvýznamnějších polutantů životního prostředí 20. a 21. století. Plasty a mikroplasty, které se do životního prostředí dostanou, se dlouhodobě nerozkládají, ale naopak kumulují a mohou tak představovat závažný ekologický problém, a to nejen samy o sobě, ale také jako nosič dalších nebezpečných látek (ať už přidávaných přímo v rámci výroby, nebo dalších

* Článek byl vytvořen v rámci projektu s názvem „Právní úprava nakládání s mikroplasty“, reg. č. L300682451 podpořeného v rámci programu Podpory perspektivních lidských zdrojů AV ČR.

** Autor je členem Centra pro klimatické právo a udržitelnost Ústavu státu a práva AV ČR; e-mail: adam.novak@ilaw.cas.cz.

navázaných chemických látek).¹ Mikroplasty jako částičky plastů obecně menší než 5 mm v tomto směru představují obzvláště závažný problém, a to s ohledem na jejich snadnou transportovatelnost nejen v rámci jednotlivých složek životního prostředí, ale také na velké vzdálenosti, a to bez ohledu na státní hranice.^{2, 3}

Dne 25. 9. 2023 bylo přijato nařízení Komise (EU) 2023/2055, kterým se mění příloha XVII nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1907/2006 o registraci, hodnocení, povolování a omezování chemických látek (dále jen „nařízení REACH“), pokud jde o syntetické polymerní mikročástice (dále jen „Nařízení o mikroplastech“), prostřednictvím kterého došlo a má nadále docházet k omezování uvádění na trh některých mikroplastů úmyslně přidávaných do výrobků.

Toto Nařízení o mikroplastech představovalo první právní předpis na úrovni EU, který se relativně komplexně zaměřil na nakládání s mikroplasty, byť jsou tímto nařízením řešeny pouze mikroplasty, které jsou úmyslně přidávány do výrobků (např. mikroplasty přidávané do kosmetických přípravků či čistících prostředků). Od přijetí tohoto Nařízení o mikroplastech ovšem došlo k posunu na půdě této problematiky a EU se věnuje problematice nakládání s mikroplasty (ať už přímo, nebo nepřímo) i v dalších právních předpisech.

Zároveň problematika plastů a mikroplastů nevyvolala činnost zákonodárců pouze v EU, ale také v mnoha dalších zemích a také na mezinárodní úrovni, kdy na půdě UNEP byla zahájena jednání ohledně mezinárodní úmluvy směřující k omezení znečištění plasty – „Global Plastic Treaty“.

V návaznosti na tyto skutečnosti je cílem článku přehledně zmapovat změny v legislativě EU v oblasti nakládání s mikroplasty od přijetí Nařízení o mikroplastech až doposud. Dále je cílem článku také nastínit případné dopady plánované mezinárodní úmluvy týkající se plastů na evropské předpisy, a to i s ohledem na její případnou podobu, neboť i když tato dohoda měla být mezinárodním společenstvím přijata již ke konci roku 2024,⁴ tak za poslední rok a půl nedošlo k žádnému zásadnímu přiblížení přijetí finální podoby plánované mezinárodní úmluvy.

¹ KOELMANS, A. A. – BESSELING, E. – WEGNER, A. – FOEKEMA, M. Plastic as a Carrier of POPs to Aquatic Organisms: A Model Analysis. *Environmental Science & Technology* [online]. 2013, Vol. 47, No. 14, s. 7812–7820 [cit. 2026-03-30]. Dostupné na: <https://pubs.acs.org/doi/10.1021/es401169n>.

² Mikroplasty jsou odbornou literaturou obecně rozdělovány na dva typy, a to primární a sekundární mikroplasty, kdy hlavní rozdíl spočívá v tom, jakým způsobem a zejména v jaké podobě se tyto mikroplasty dostávají do životního prostředí. Za primární mikroplasty jsou obecně považovány takové mikroplasty, které do životního prostředí vstupují již v podobě mikročástiček (např. mikroplasty přidávané do kosmetických přípravků nebo čistících prostředků). Naopak za sekundární mikroplasty jsou obecně považovány takové mikroplasty, které se oddělily z větších kusů plastů (např. ze syntetického oblečení či plastového odpadu). Evropská legislativa toto rozdělení ovšem obecně nenásleduje a pracuje s pojmy úmyslně přidávaných mikroplastů do výrobků (být tyto většinou zahrnují právě primární mikroplasty) a mikroplastů neúmyslně se uvolňujících (jedná se většinou o sekundární mikroplasty). Z tohoto rozdělení vychází i strategické dokumenty EU a na ně navazující opatření (viz Přílohu I Strategie pro plasty).

³ Blíže k pojmu mikroplastů a jejich rozdělení lze odkázat na NOVÁK, A. *Mikroplasty a plasty z právního pohledu*. Praha: Univerzita Karlova, 2022, s. 25–30.

⁴ United Nations Environment Assembly of the United Nations Environment Programme. Draft Resolution to End Plastic Pollution: Towards an International Legally Binding Instrument, UNEP/EA.5/L.23/Rev.1. In: *UNEP* [online]. 2. 3. 2022 [cit. 2026-03-30]. Dostupné na: <https://wedocs.unep.org/bitstream>

ZMĚNY V LEGISLATIVĚ EU

Jak již bylo naznačeno výše, tak vývoj evropské legislativy v oblasti nakládání s mikroplasty neustrnul na přijetí Nařízení o mikroplastech, ale objevují se další právní předpisy, které se touto problematikou zabývají (byť je v tomto směru evropská legislativa spíše zaměřena na plasty a plastový odpad jako takový).

NAŘÍZENÍ 2025/2365 O PELETKÁCH

Nejvýznamnějším právním předpisem v této oblasti je bezesporu Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2025/2365 ze dne 12. listopadu 2025 o předcházení ztrátám plastových peletek za účelem snížení znečištění mikroplasty (dále jen „Nařízení o peletkách“), které má snížit únik plastových peletek do životního prostředí. Tyto plastové peletky, které jsou základní surovinou⁵ pro další výrobu většiny plastových výrobků, patří mezi jeden z největších zdrojů mikroplastů – jedná se o třetí největší zdroj mikroplastů uvolňovaných neúmyslně⁶ do životního prostředí.⁷

Nařízení o peletkách je součástí snahy EU o naplnění cílů vytyčených v jejích strategických dokumentech. V tomto směru jeho přijetí vychází ze Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Evropská strategie pro plasty v oběhovém hospodářství, COM(2018) 28 final, ze dne 16. 1. 2018 (dále jen „Strategie pro plasty“).⁸

Obsahem předmětného nařízení je v zásadě omezení vzniku znečištění mikroplasty u samotného zdroje, kdy cílem je dosažení „nulového“ znečištění plastovými peletkami,⁹ a to v rámci celého procesu nakládání s nimi – při jejich výrobě, jejich míchání, přepravě, recyklaci či výrobě dalších plastových výrobků z nich.¹⁰ Cílem Nařízení o peletkách je rovněž doplnit Nařízení o mikroplastech ve vztahu k omezení úniku mikroplastů do životního prostředí, aby mohl být dosažen celkový cíl snížit únik mikroplastů o 30 % do roku 2030.¹¹

Nařízení o peletkách se vztahuje na všechny fyzické a právnické osoby, které v předchozím kalendářním roce nakládaly s plastovými peletkami v EU, a to v množství alespoň 5 tun nebo větším. Dále pak nařízení dopadá na přepravce peletek (včetně

/handle/20.500.11822/38522/k2200647_-_unep-ea-5-l-23-rev-1_-_advance.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

⁵ At' v podobě recyklátu, nebo tzv. panenské suroviny.

⁶ Plastové peletky by bylo možné zařadit mezi tzv. primární mikroplasty, tedy mikroplasty dostávající se do životního prostředí již v podobě mikročástec.

⁷ Bod (5) recitálu Nařízení o peletkách.

⁸ V rámci Přílohy 1 Strategie pro plasty je mezi plánovanými opatřeními uvedeno i vypracování opatření ke snížení ztrát plastových peletek.

⁹ Čl. 1 Nařízení o peletkách.

¹⁰ Bod (15) recitálu Nařízení o peletkách.

¹¹ Bod 2.1 SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ Cesta ke zdravé planetě pro všechny Akční plán EU: „Vstřícné nulovému znečištění ovzduší, vod a půdy“, COM/2021/400 final. In: *EUR-Lex: Access to European Union Law* [online]. Brusel, 12. 5. 2021 [cit. 2026-03-30]. Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX:52021DC0400> (dále jen „Akční plán nulového znečištění“).

přepravců ze třetích států, pokud zastavují v přístavech členských států) a osoby, které se věnují čištění nádob a kontejnerů na peletky. Ne pro všechny osoby ovšem platí dle Nařízení o peletkách stejná pravidla a povinnosti. Jsou zde obecné povinnosti vymezené v čl. 3 nařízení vztahující se na všechny uvedené osoby, kdy tyto povinnosti lze v zásadě shrnout do tří bodů – povinnost předcházet ztrátám peletek, případně zamezit jejich šíření a následně peletky uvolněné do životního prostředí odklidit. Některé další povinnosti např. v podobě pravidelné certifikace ohledně souladu s Nařízením o peletkách či přezkumy opatření řízení rizik (včetně evidence jejich výsledků) už dopadají pouze na podniky, které nakládají s více než 1 500 tunami plastových peletek ročně.

Právě omezení některých povinností především na velké zpracovatele¹² je některými neziskovými organizacemi kritizováno jako problematické a potencionálně neúčinné.¹³ Otázkou také je, jak účinné budou některé z kontrolních a reportovacích mechanismů Nařízení o peletkách, když tyto v zásadě vychází z reportingu samotných osob nakládajících s plastovými peletkami.¹⁴ Toto nastavení může vytvářet mezery, které budou zkruslovat množství skutečně produkovaných, a tedy také ztracených plastových peletek.

Na druhou stranu je nezbytné přiznat danému nařízení pionýrskou povahu, kdy v zásadě neexistuje další podobný předpis, který by podobným způsobem řešil ztráty plastových peletek a jak jim předcházet.¹⁵

NAŘÍZENÍ 2025/40 O OBALECH

Dalším významným předpisem, který byl v této oblasti na úrovni EU přijat, je Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2025/40 ze dne 19. prosince 2024 o obalech a obalových odpadech (dále jen „Nařízení o obalech“), jehož účinnost ovšem začala běžet až od 12. 8. 2026. V daném případě se jedná o právní předpis, který sice pojem mikroplast či mikroplasty obsahuje,¹⁶ ale soustředí se především na nepřímou regulaci nakládání s mikroplasty, a to prostřednictvím omezení významného zdroje sekundárních mikroplastů – odpadu z plastových obalů.

Právě plastové obaly totiž tvoří významnou složku plastového odpadu, kdy zároveň zhruba 40 % spotřebovaných plastů se použije na výrobu obalů (velmi často se přitom jedná o tzv. panenské plasty či primární plasty, tedy nově vyrobené, nerecyklované).¹⁷

¹² Hraniční hodnotou je v tomto směru nakládání s 1 500 tunami peletek ročně – např. čl. 6 Nařízení o peletkách.

¹³ Plastic Pellet Regulation: The Rethink Plastic Alliance Welcomes the EU Parliament's Green Light. In: *Rethink Plastic* [online]. 21. 10. 2025 [cit. 2026-03-30]. Dostupné na: <https://rethinkplasticalliance.eu/news/plastic-pellet-regulation-the-rethink-plastic-alliance-welcomes-the-eu-parliaments-green-light/>.

¹⁴ Např. čl. 5 odst. 2 Nařízení o peletkách, kdy výrobci nakládající s méně než 1 500 tunami plastových peletek mohou poskytnout prohlášení o shodě, která vytváří sami (nikoliv prostřednictvím certifikované instituce).

¹⁵ V únoru 2026 bylo započato projednávání nového předpisu v této oblasti v USA, kdy ovšem nyní není jasné, jak jeho projednávání dopadne: H.R.7543 – Plastic Pellet Free Waters Act. In: *CONGRESS.GOV* [online]. [cit. 2026-03-30]. Dostupné na: <https://www.congress.gov/bill/119th-congress/house-bill/7543>.

¹⁶ Např. bod (55) recitálu nebo čl. 5 odst. 1 Nařízení o obalech.

¹⁷ Bod 2 recitálu Nařízení o obalech.

Omezením jejich úniku do životního prostředí (a také omezením jejich výroby a spotřeby) tak může být dosaženo i významného snížení množství mikroplastů unikajících do životního prostředí.

Ve vztahu ke konkrétnímu uvedení mikroplastů v Nařízení o obalech je vhodné ukázat na to, že dle čl. 5 odst. 1 Nařízení o obalech mají být plastové obaly vyráběny mimo jiné také se zohledněním nepříznivého dopadu mikroplastů na životní prostředí. Zde je ovšem otázkou, co tímto je vlastně míněno a jakým způsobem se má zohlednění nepříznivého dopadu mikroplastů na životní prostředí při výrobě plastových obalů projevovat. Dané ustanovení totiž v první řadě směřuje na omezení obsahu látek nacházejících se v plastových obalech, které dle EU vzbuzují tzv. pochybnosti,¹⁸ nikoliv tedy na polymerní částice – mikroplasty jako takové. Na druhou stranu jsou i v tomto právním předpisu, který se přímo mikroplastům nevěnuje, mikroplasty výslovně zmíněny, což svědčí o významnosti požadavku na výrobu plastových obalů takovým způsobem, aby byly co nejvíce zohledněny dopady mikroplastů z nich vznikajících na životní prostředí. O významnosti této skutečnosti vypovídá i skutečnost, že v původním návrhu textu nařízení mikroplasty vůbec zmíněny nebyly.¹⁹ Zároveň je toto ustanovení možné vykládat i takovým způsobem, že právě mikroplasty mohou být významným nosičem látek vzbuzujících pochybnosti a je tedy nezbytné je omezovat i z tohoto důvodu (nikoliv pouze kvůli nim samotným). Toto ustanovené Nařízení o obalech je možné také chápat tak, že i použití chemických látek při výrobě plastů má umožnit jejich další recyklaci, a nikoliv vést ke vzniku mikroplastů z plastového odpadu.

Obecně je celé Nařízení o obalech zamýšleno tak, aby směřovalo k co největšímu „vrácení“ vyprodukovaných plastových obalů zpět do výrobního procesu.²⁰ V tomto směru je možné odkázat nejen na čl. 5 Nařízení o obalech, ale také na další ustanovení Nařízení o obalech – např. čl. 6 věnující se povinnosti recyklovatelnosti obalů (tedy včetně těch plastových), čl. 7, který řeší minimální podíl recyklátu v plastových obalech, či čl. 10, který se věnuje zmenšení obalů. Co se týče recyklovatelnosti, tak podmínky pro splnění tohoto kritéria by měla nastavit Komise prostřednictvím aktu přijatého v rámci přenesené působnosti.²¹ I tak lze ovšem předpokládat, že tyto podmínky by neměly plnit plastové obaly, které by se rychle rozpadaly na menší kusy plastů, neboť by tímto způsobem byla ohrožena budoucí možnost tyto plastové obaly recyklovat (ať už

¹⁸ „Substances of concern“ jsou definovány v rámci nařízení (EU) 2024/1781 o vytvoření rámce pro stanovení požadavků na ekodesign udržitelných výrobků, a to s odkazem především na obsah čl. 57 Nařízení REACH. Jedná se tedy o látky, které mají nějakou nebezpečnou vlastnost (mutagenitu, karcinogenitu atd.), jsou regulovány nařízením (EU) 2019/1021 o perzistentních organických znečišťujících látkách a negativně ovlivňují opětovné použití a recyklaci výrobku, ve kterém jsou použity.

¹⁹ Čl. 5 dokumentu Proposal for a REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on Packaging and Packaging Waste, Amending Regulation (EU) 2019/1020 and Directive (EU) 2019/904, and Repealing Directive 94/62/EC, COM/2022/677 final. In: *EUR-Lex: Access to European Union Law* [online]. Brussels, 30. 11. 2022 [cit. 2026-03-30]. Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM:2022:677:FIN>.

²⁰ MOLOI, S. M. – CARRATTA, G. – KUHNEL, D. From Micro to Macro: Legal Tools for Combating Plastic Pollution at National, EU, and International Levels. *Environmental Sciences Europe* [online]. 2026, Vol. 38, Art. No. 22, s. 1–29 [cit. 2026-03-30]. Dostupné na: <https://link.springer.com/article/10.1186/s12302-026-01336-5>.

²¹ Čl. 6 odst. 4 Nařízení o obalech.

materiálově, nebo chemicky). Stejně tak požadavek na použití určitého minimálního množství recyklovaného materiálu by se z pohledu uvolňování mikroplastů měl projevit nejen nižším množstvím nerecyklovaných plastových obalů, ale také zvýšením kvality recyklátu a tím snížením oddělování případných částeczek plastů při nakládání s ním.

Samo Nařízení o obalech opět představuje naplňování opatření vytknutých v rámci Strategie pro plasty, která (kromě obecného cíle přijetí nového harmonizačního předpisu) počítá se zlepšením designu plastových obalů pro jejich lepší recyklovatelnost. Zároveň Nařízení o obalech nepočítá pouze se zlepšením a nárůstem recyklace, ale i s postupným snižováním produkce obalových odpadů. Ostatně nezbytnost snižovat především produkci plastů (a především plastových obalů) lze dovozovat i ze skutečnosti, že samotná mechanická recyklace není zřejmě dostatečným prostředkem k vyporádání se s plastovým odpadem.²² O tomto svědčí i stávající míra použití recyklovaných plastů při výrobě nových plastových výrobků, kdy z celkového množství 400 mil. tun plastů vyrobených v roce 2022 bylo pouze 38 mil. tun vyrobeno ze sekundárních plastů, tedy plastů recyklovaných.²³

NAŘÍZENÍ 2024/1157 O PŘEPRAVĚ ODPADŮ

Dalším právním předpisem, který bude mít především nepřímý dopad na množství mikroplastů unikajících do životního prostředí, je nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/1157 o přepravě odpadů (dále jen „Nařízení o přepravě“), kdy v tomto směru lze vycházet z jeho obecných cílů, kdy jedním z nich by měla být skutečnost, aby nedocházelo k vývozu odpadu, a to včetně toho plastového, do zemí, kde s ním není nakládáno způsobem šetrným k životnímu prostředí, tedy včetně toho, aby nedocházelo k nakládání s plastovým odpadem, který umožňuje jeho degradaci do podoby mikroplastů, či dokonce nanoplastů.

Co je tedy obsahem nového Nařízení o přepravě, jehož účinnost začala obecně 21. 5. 2026?

V prvé řadě dochází k rozšíření a zejména zpřesnění zákazu vývozu odpadu určeného k odstranění do třetích zemí, kdy Nařízení o přepravě vymezuje velmi striktní podmínky pro provedení takového vývozu (v zásadě se smí jednat pouze o vývoz odpadu do zemí ESVO, které jsou smluvní stranou Basilejské úmluvy a samy nezakazují dovoz odpadu za účelem jeho odstranění, zároveň musí být nakládáno s odpadem způsobem, který je šetrný k životnímu prostředí).²⁴ Stejně tak je více omezen i vývoz odpadů určených k využití, kdy tato omezení směřují především na nebezpečné odpady a odpady, které je problematické recyklovat (zvláště pak toto platí pro země mimo OECD – viz čl. 39 Nařízení o přepravě).

Ve vztahu k plastovému odpadu (a zprostředkovaně k mikroplastům) je podstatné omezení vývozu právě i plastového odpadu do zemí mimo OECD, a to pokud taková

²² MOLOI – CARRATTA – KUHNEL, c. d.

²³ HOUSSINI, K. – LI, J. – TAN, Q. Complexities of the Global Plastics Supply Chain Revealed in a Trade-Linked Material Flow Analysis. *Communications Earth & Environment* [online]. 2025, Vol. 6, Art. No. 257 [cit. 2026-03-30]. Dostupné na: <https://www.nature.com/articles/s43247-025-02169-5>.

²⁴ Čl. 36–38 Nařízení o přepravě.

země přímo nepožádá EU o zařazení na seznam zemí, kam je tento odpad možné vyvážet. Zároveň daná země musí prokázat, že je s daným odpadem schopna nakládat způsobem šetrným k životnímu prostředí (tzv. *opt-in* systém).²⁵ Vytvoření tohoto seznamu by v zásadě mělo mít dvojitý dopad – v první řadě by plastový odpad měl být vyvážen pouze do zemí, kde skutečně dojde k jeho dalšímu využití a nebude odstraněn např. skládkováním (s rizikem jeho degradace, a tak vzniku mikroplastů). Dále může být vedlejším efektem i vytvoření tlaku na členské státy, aby na svém území vytvářely další kapacity pro recyklaci plastového odpadu. V tomto směru lze odkázat na bod 3 recitálu Nařízení o přepravě, ze kterého vyplývá, že EU počítá s navýšením kapacit pro recyklaci, a tak nejen s omezením vývozu problematického odpadu, ale také se zajištěním surovin pro další výrobu v EU.

Kromě elektronizace celého procesu přepravy odpadu by mělo Nařízení o přepravě také přispět k omezení nelegální přepravy odpadu směřující především mimo EU. Kromě povinných kontrol, včetně např. vytváření profilů rizikových přeprav, budou exportéři povinni zajistit audity příjemců exportovaného odpadu – tyto audity musí být zajištěny nezávislými osobami (tato povinnost přitom bude dopadat i na zařízení v zemích OECD²⁶). Odůvodnění, proč se má povinnost auditu vztahovat i na země OECD, je založeno především na skutečnosti, že nakládání s odpadem environmentálně šetrným způsobem není v rozhodnutí OECD nijak blíže specifikováno.²⁷

I když ani Nařízení o přepravě není doposud účinné, a je tak těžké ověřit jeho funkčnost v praxi, objevují se již nyní určité výtky k jeho obsahu. V první řadě namítají některé neziskové organizace, že umožnění vývozu plastového odpadu nadále do zemí OECD nepovede k dostatečné ochraně životního prostředí a k tomu, aby evropský plastový odpad skutečně zůstal v EU, ale dojde pouze k přeměrování toku odpadů do některých zemí OECD.²⁸ Toto by ohrozilo výše naznačený cíl EU na zvýšení jejich vlastních kapacit pro recyklaci plastového odpadu. Možnou problematičnost vývozu odpadu do zemí OECD připouští samo Nařízení o přepravě, a to právě v rámci povinnosti auditu i pro zařízení v zemích OECD. Se samotnými audity mimo členské státy EU může být navíc spojeno i riziko jejich skutečné přezkoumatelnosti. Toto se týká i auditů zařízení v zemích, které budou zapisovány na tzv. *opt-in* seznam dle čl. 41 Nařízení o přepravě. Toto bude záviset především na skutečných schopnostech kontrolních orgánů jednotlivých členských zemí. V opačném případě by se jednalo v podstatě pouze o „greenwashingové“ opatření bez významnějších reálných dopadů. Této skutečnosti

²⁵ Podmínky pro splnění požadavků na nakládání s odpady šetrným způsobem jsou vymezeny v čl. 42 Nařízení o přepravě.

²⁶ Čl. 44 odst. 2 písm. a) Nařízení o přepravě a také bod 52 jeho recitálu.

²⁷ Toto Rozhodnutí OECD (OECD. *Decision of the Council on the OECD Legal Instruments Control of Transboundary Movements of Wastes Destined for Recovery Operations*, OECD/LEGAL/0266 [online]. OECD Legal Instruments. OECD, 2025 [cit. 2026-03-30]. Dostupné na: <https://legalinstruments.oecd.org/public/doc/221/221.en.pdf>) je sice průběžně novelizováno, ale stále neobsahuje specifickou definici toho, co je nakládání s odpadem způsobem environmentálně šetrným.

²⁸ SCHWERTHEIM, N. EU Revises Waste Shipment Regulation Amid Concerns Over Transparency and Criminal Enforcement. In: *Packaging Insights* [online]. 28. 3. 2024 [cit. 2026-03-30]. Dostupné na: <https://www.packaginginsights.com/news/eu-revises-waste-shipment-regulation-amid-concerns-over-transparency-and-criminal-enforcement.html>.

jsou si zřejmě vědomi i evropské orgány, kdy Nařízení o přepravě obsahuje Kapitulu 2, která se věnuje pouze prosazování práva a samotným kontrolám prováděným členskými státy. Problematické poněkud je, že Nařízení o přepravě již neřeší kontroly osob provádějících výše uvedené audity (pouze stanovuje podmínky, co taková auditující osoba musí splňovat²⁹). Faktickou kontrolu v tomto směru mohou provádět v podstatě pouze kontrolní orgány členských států, kdy v rámci vývozu označí dokumenty auditu za nedostatečné.³⁰

Naopak některá odborná sdružení upozorňují na skutečnost, že zpřísnění podmínek pro vývoz odpadu může vést k výraznému tlaku na spalovny odpadu a zařízení pro energetické využívání odpadu, zvláště pokud by se jednalo o méně kvalitně roztříděný plastový odpad.³¹ Zároveň případné zvýšení spalování plastového odpadu oproti jeho recyklaci by nebylo v souladu s hierarchií nakládání s odpady vymezenou v čl. 4 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/98/ES o odpadech. Ohledně skutečných dopadů Nařízení o přepravě na nakládání s plastovými odpady si ovšem budeme muset ještě chvíli počkat, až Nařízení skutečně nabude účinnosti a bude prakticky aplikováno.

DALŠÍ PŘEDPISY A PRÁVNÍ DOKUMENTY V DANÉ OBLASTI

V návaznosti na výše uvedené právní předpisy nelze zapomenout ani na implementaci a provádění některých právních předpisů, které již byly přijaty před rokem 2023 (tedy před přijetím Nařízení o mikroplastech), ale které jsou také zaměřeny na nakládání s plasty a jejich implementace by měla společně s nově přijatými předpisy synergicky působit na snížení množství plastového odpadu produkovaného především v rámci EU.

V tomto směru je vhodné připomenout stále probíhající implementaci směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/904 o omezení dopadu některých plastových výrobků na životní prostředí, která s ohledem na omezení vybraných jednorázových plastových výrobků by měla mít vliv především na množství sekundárních mikroplastů.

V souvislosti s výše zmíněným nařízením o mikroplastech jako součásti nařízení REACH je také vhodné zmínit jeho vztah ke směrnici Evropského parlamentu a Rady 2004/35/ES o odpovědnosti za životní prostředí v souvislosti s prevencí a nápravou škod na životním prostředí, kdy dle přílohy III bodu 7 směrnice by se tato měla vztahovat i na některé případy nakládání s látkami obsahujícími úmyslně přidávané mikroplasty.

Dále v návaznosti na zmiňovanou Strategii pro plasty a Akční plán nulového znečištění probíhá hodnocení směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2020/2184 o jakosti vody určené k lidské spotřebě ve vztahu k mikroplastům, kdy v roce 2024 přijala Komise metodiku pro měření množství mikroplastů v pitné vodě.³² Stejně tak probíhá

²⁹ Příloha X Nařízení o přepravě.

³⁰ Čl. 61 odst. 5 Nařízení o přepravě.

³¹ VON EYE, M. – CONDAMINE, P. *Waste Trade and Incineration – Debunking an Unnecessary Alliance* [online]. Zerowaste Europe, 2022 [cit. 2026-03-30]. Dostupné na: https://zerowasteurope.eu/wp-content/uploads/2022/01/zwe_feb22wastetrade_incineration_study.pdf.

³² Rozhodnutí Komise v přenesené pravomoci (EU) 2024/1441, kterým se doplňuje směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2020/2184 stanovením metodiky pro měření mikroplastů ve vodě určené k lidské spotřebě.

přezkum směrnic týkajících se odpadních vod a produktů z moře ve vztahu k plastům a mikroplastům.³³ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/3019 o čištění městských odpadních vod v tomto směru kromě opakovaných zmínek o mikroplastech ve svém recitálu³⁴ obsahuje povinnost k monitorování mikroplastů v městských odpadních vodách – viz čl. 21 směrnice.

V souvislosti s výše uvedenými právními předpisy a strategickými dokumenty je potřeba uvést, že se nyní nacházíme v období množství změn na poli nakládání s plasty a mikroplasty, kdy ovšem účinnost přijímaných právních dokumentů bude často vidět až za několik let (většina jich byla poměrně nedávno přijata a nabývají účinnosti až v průběhu roku 2026 či 2027). Toto platí přitom i v případě Nařízení o mikroplastech, které postupně u jednotlivých výrobků vchází v účinnost. Zároveň ovšem z odborných publikací stále častěji vyplývá, že pouhé zlepšení nakládání s plastovým odpadem nebude zřejmě stačit a bude nezbytné omezit celkovou produkci plastů, k čemuž ovšem snaha pouze EU nestačí.

Právě tato skutečnost nás vede k druhé části článku, která se bude věnovat zmiňované a projednávané mezinárodní úmluvě o plastech. I samotný Akční plán nulového znečištění v tomto směru obsahuje závazek, že EU bude prosazovat přijetí celosvětové úmluvy o plastech.³⁵

MEZINÁRODNÍ ÚMLUVA O PLASTECH A VÝVOJ JEJÍHO NÁVRHU

VÝVOJ NÁVRHU MEZINÁRODNÍ ÚMLUVY

Ještě předtím, než se v článku podíváme na možné dopady potencionálně přijaté mezinárodní úmluvy o plastech na právo EU, tak je vhodné se také alespoň krátce věnovat dosavadnímu průběhu jednání o podobě této mezinárodní úmluvy. Toto je ještě významnější s ohledem na výše zmíněné problémy týkající se dosažení shody na textu této úmluvy.

Prvním významným krokem k přijetí mezinárodní úmluvy o plastech bylo přijetí rezoluce shromáždění UNEP z 2. 3. 2022,³⁶ na jehož základě se zástupci států shodli na přijetí závazné mezinárodní dohody, která by obsahovala závazné i dobrovolné instrumenty k omezení plastového znečištění, a to na základě celého životního cyklu plastů.³⁷ Zároveň součástí této rezoluce byla i další specifika pro plánovanou mezinárodní

³³ Bod 2.2 Akčního plánu nulového znečištění.

³⁴ Např. bod (37) nebo (42) směrnice.

³⁵ Bod 3.3 Akčního plánu nulového znečištění.

³⁶ Rozhodnutí United Nations Environment Assembly of the United Nations Environment Programme. 5/14. End Plastic Pollution: Towards an International Legally Binding Instrument: Resolution Adopted by the United Nations Environment Assembly, UNEP/EA.5/Res.14. In: *United Nations Digital Library* [online]. 2. 3. 2022 [cit. 2026-03-30]. Dostupné na: <https://digitallibrary.un.org/record/3999257?v=pdf>.

³⁷ „[...] develop an international legally binding instrument on plastic pollution, including in the marine environment, henceforth referred to as ‘the instrument’, which could include both binding and voluntary approaches, based on a comprehensive approach that addresses the full life cycle of plastic, taking into

úmluvu (např. prosazování udržitelné spotřeby a produkce plastů či vytvoření a implementace národních plánů k dosažení cílů úmluvy atd.).

Dále proběhlo několik jednání mezinárodní vyjednávací komise, která měla vyjednat text plánované úmluvy. První jednání proběhlo v Punta del Este v Uruguayi v listopadu a prosinci 2022 (INC-1), následně proběhlo v květnu a v červnu 2022 druhé jednání v Paříži (INC-2), třetí jednání se uskutečnilo v listopadu 2023 v Nairobi (INC-3) a čtvrté jednání proběhlo v dubnu 2024 v Otavě (INC-4). Páté jednání, které mělo být původně posledním plánovaným jednáním, bylo nakonec rozděleno do několika částí: v Busanu v Koreji (listopad a prosinec 2024 INC-5.1) a dvakrát v Ženevě (nejprve v srpnu 2025 INC-5.2 a v únoru 2026 INC-5.3). Během tohoto posledního jednání přitom neprobíhala žádná věcná jednání, ale jednalo se o reakci na rezignaci původního předsedy mezinárodní vyjednávací komise, kdy byl zvolen nový předseda, který by měl pokračovat v jednáních.³⁸

Právě i rezignace původního předsedy mezinárodní vyjednávací komise byla způsobena postupnou komplikací jednání zúčastněných stran, kdy se průběžně vytvářely dvě soupeřící linie ohledně podoby budoucí mezinárodní úmluvy. Třecími plochami v tomto směru jsou především samotný rozsah plánované dohody (zda by skutečně měla zahrnovat celý životní cyklus plastů, nebo by se měla zaměřovat pouze na plastový odpad), přijetí tzv. *up-stream* opatření jako součásti úmluvy (toto se týká omezování primárních plastů a dalších produktových opatření), zahrnutí omezení některých chemických látek při výrobě plastů, zajištění finančních prostředků (jinými slovy, kdo uhradí náklady na implementaci plánovaných opatření) a také míra závaznosti mezinárodní úmluvy a v ní obsažených opatření.³⁹

Právě od výše uvedených bodů se přitom bude odvíjet skutečná účinnost plánované mezinárodní úmluvy. Vysoce ambiciózní úmluvu s limity na produkci plastů prosazují kromě členských států EU, Kanady či Japonska také některé méně ekonomicky vyspělé státy, na které má ovšem znečištění plasty zásadní dopad (např. Rwanda, Madagaskar a další ostrovní státy).⁴⁰ Naopak státy, které se přiklání k řešení pouze problematiky plastových odpadů (tedy bez zaměření na tzv. *full cycle management*), představují především státy produkující ropu – USA, Rusko a Saudská Arábie.⁴¹ Poukazováno bylo také na značný lobbying ze strany společností z oblasti těžbařského a petrochemického

account, among other things, the principles of the Rio Declaration on Environment and Development, as well as national circumstances and capabilities, and including provisions [...]“.

³⁸ Intergovernmental Negotiating Committee on Plastic Pollution. In: *UNEP* [online]. [cit. 2026-03-30]. Dostupné na: <https://www.unep.org/inc-plastic-pollution>.

³⁹ Summary report, 5–15 August 2025. *Earth Negotiations Bulletin* [online]. 2025, Vol. 36, No. 43, s. 1–13 [cit. 2026-03-30]. Dostupné na: <https://enb.iisd.org/plastic-pollution-marine-environment-negotiating-committee-inc5.2-summary>.

⁴⁰ Seznam států, které jsou členy koalice s názvem „High Ambition Coalition to End Plastic Pollution“, je dostupný na *High Ambition Coalition to End Plastic Pollution* [online]. [cit. 2026-03-30]. Dostupné na: <https://hactoendplasticpollution.org/>.

⁴¹ Plastics Treaty Talks Collapse Without a Deal After “Chaotic” Negotiations. In: *Climate Home News* [online]. 15. 8. 2026 [cit. 2026-03-30]. Dostupné na: <https://www.climatechangenews.com/2025/08/15/plastics-treaty-talks-collapse-without-a-deal-after-chaotic-negotiations/>.

průmyslu.⁴² Právě „srážka“ vůle větší části států s blokací ze strany států produkujících ropu, a tím tedy neúspěch při přijetí plánované mezinárodní úmluvy, vede některé z aktérů k uvažování nad tím, zda by nemělo dojít k změně přijímajícího procesu, či dokonce přijetí úmluvy mimo režim UNEP.⁴³

MOŽNOSTI ŘEŠENÍ BLOKACE PŘIJETÍ ÚMLUVY

Jako řešení současné blokace je navrhováno několik změn v rámci procesu přijímání mezinárodní úmluvy.⁴⁴ V prvé řadě by mělo dojít k jasnému vymezení, co se rozumí pojmem „*full life cycle of plastics*“, který je obsažen v rezoluci shromáždění UNEP z 2. 3. 2022. Právě výše zmíněné státy produkující ropu namítají, že tento pojem neobsahuje těžbu samotné suroviny,⁴⁵ a tedy nemůže obsahovat ani omezení výroby primárních plastů (také je namítáno, že toto nezahrnuje dopady plastů na zdraví, což omezuje zahrnutí chemických látek do obsahu připravované mezinárodní úmluvy). Bez vyjasnění základu obsahu dohody není možné, aby došlo ke skutečnému pokroku při jejím vyjednávání. Dále je současnému formátu vyjednávání mezinárodní úmluvy vyčítáno, že byl nastaven příliš ambiciózní časový plán pro přijetí úmluvy a také že jsou nedostatečně vymezena procedurální pravidla.⁴⁶ Důsledkem těchto skutečností je, že během části času vymezeného pro vyjednávání úmluvy jsou řešena jiná témata nebo dochází k rozporům v rámci vyjednávání paralelních setkání vyjednávačů, kdy se každé takové setkání věnuje specifické části úmluvy.

Řešením těchto problémů může být především uvolnění časového presu, který je v současné chvíli již bezprecedentní (a to s ohledem na původně stanovené datum pro přijetí úmluvy), a zejména vymezení priorit plánované dohody, aniž by byla řešena dohoda v celkové podobě.⁴⁷ Pokud totiž dojde k nalezení jednoty ohledně klíčových částí plánované mezinárodní úmluvy, je pravděpodobnější, že následně dojde k nalezení shody i u „menších“ bodů, které ovšem rovněž mohou blokovat zásadním způsobem další jednání – např. otázka financování opatření plánovaných mezinárodní dohodou či procedurálního vymezení, kdo bude navrhopvat konečný text dohody v návaznosti na dohodnuté dílčí části (viz odmítnutý návrh formulovaný předsedou vyjednávací komise). Stanovení priorit a zásad dohody také může do budoucna znamenat, že se smluvní strany budou méně vracet k již uzavřeným tématům.

Na druhou stranu je otázkou, zda jsou jednající státy v současné chvíli skutečně schopny přijmout i výše zmiňovaná opatření, a to zejména ve vztahu dohody ohledně zaměření úmluvy, tedy jestli se má skutečně zaměřovat na nakládání s plasty v celém jejich životním cyklu, včetně jejich výroby a přidávání chemických látek (*up-stream*

⁴² EINHAUPL, P. – DEL SAVIO, L. – BERGMANN, M. – JAHNKE, A. The Global Plastic Treaty Can Be Saved – Here's How to Break the Deadlock. *Nature* [online]. 2026, Vol. 650, s. 33–36 [cit. 2026-03-30]. Dostupné na: <https://www.nature.com/articles/d41586-026-00314-4>.

⁴³ Plastics Treaty Talks Collapse Without a Deal After “Chaotic” Negotiations.

⁴⁴ EINHAUPL – DEL SAVIO – BERGMANN – JAHNKE, c. d.

⁴⁵ Tamtéž.

⁴⁶ Tamtéž.

⁴⁷ Tamtéž.

model) nebo se bude jednat o dohodu zaměřenou na nakládání s plastovým odpadem (*down-stream* model). Také je v tomto směru otázkou, jak se vypořádají vyjednávací státy s případnými překryvy potenciační dohody s již existujícími mezinárodními smlouvami, které pokrývají určitou část problematiky (např. Basilejská úmluva o kontrole pohybu nebezpečných odpadů přes hranice států či Stockholmská úmluva o perzistentních organických polutantech).⁴⁸ V souvislosti s těmito mezinárodními úmluvami a také hlasy pro změnu procedury při přijímání mezinárodní úmluvy o plastech je namístě uvažovat o změně systému hlasování, kdy by již nebyla potřeba jednotnosti, ale např. dvoutřetinového souhlasu.⁴⁹

POTENCIÁLNÍ OBSAH ÚMLUVY A JEHO DOPADY NA PRÁVO EU

I když ovšem dojde (či naopak nedojde) k přijetí výše uvedených změn v procesu vyjednání úmluvy o plastech, tak v podstatě může dojít ke čtyřem možným výsledkům. První a samozřejmě nejméně příznivou variantou pro životní prostředí je situace, kdy vůbec nedojde k přijetí dohody, která by řešila znečištění plasty. Další variantou je přijetí úmluvy v podobě, která je prosazována státy těžícími ropu a státy silně provázanými s petrochemickým průmyslem. Taková úmluva by byla zřejmě zaměřena především na řešení plastového odpadu a opatření by tak směřovala k jeho sběru a recyklaci (na toto by byla zřejmě zaměřena i mezinárodní spolupráce, která by měla za úkol rozvoj těchto oblastí). Případné limity pro výrobu plastů by byly pouze dobrovolné. Stejně tak by se toto týkalo zákazu určitých plastových výrobků, a to včetně výrobků obsahujících úmyslně přidávané mikroplasty. Otázkou je zejména, jak by tato úmluva mohla být účinná, když by cena recyklovaných plastů byla zřejmě nadále vyšší než těch primárních.⁵⁰ Další variantou je podoba úmluvy, která by sice řešila *full life cycle* plastových výrobků, ale v nějaké odlehčené podobě, kdy by byly vymezeny nějaké minimální standardy a došlo by k omezení výroby některých nejproblematictějších plastových výrobků (některé jednorázové plastové produkty, produkty s úmyslně přidávanými mikroplasty atd.), případně by bylo řešeno i omezení některých chemických látek. Omezení výroby, byť pouze některých typů polymerů, by bylo ovšem spíše na dobrovolné bázi (např. na základě vytvoření národních cílů stanovených přímo danými státy). Poslední variantou plánované dohody může být silnější zaměření na opatření *up-stream*, kdy by opět došlo k zákazu výroby některých plastových produktů a vytvoření seznamu zakázaných chemických látek pro přidávání do plastů. U takové varianty úmluvy lze předpokládat i vytvoření systému pro menší ztráty plastových peletek a také kontrolu dodržování dalších pravidel dle úmluvy. Bezpochyby bude muset být v takové variantě řešen i globální fond pro zajištění finančních prostředků pro méně vyspělé státy při vytváření fungujícího odpadového hospodářství. V této variantě je možné počítat i s určitým nastavením stropů pro růst

⁴⁸ Srov. NOVÁK, c. d., s. 61–72.

⁴⁹ Takto tomu je v případě např. Basilejské úmluvy.

⁵⁰ Tomuto odpovídá současná situace – Where is Europe's PET Industry at in 2025? In: *Packaging Europe* [online]. 18. 2. 2025 [cit. 2026-03-30]. Dostupné na: <https://packagingeurope.com/features/where-is-europes-pet-industry-at-in-2025/12499.article>.

produkce plastů, či dokonce s jejím omezováním. Tato varianta je podporována především státy Pacifiku či EU.

Výše uvedený obsah možné dohody lze dovozovat z obsahu postupně zveřejňovaných draftů textu mezinárodní úmluvy, kdy prvotní návrh textu s názvem „ZeroDraft“ ze září 2023⁵¹ byl poměrně striktní a přímočarý (neobsahuje tolik variací textu, a pokud ano, tak tyto jsou relativně jednoduché), navíc obsahoval varianty textu pro stanovení globálních cílů snížení produkce primárních plastů (Část II sekce 1. – Primární plastové polymery). Ve vztahu k mikroplastům je zajímavé, že „ZeroDraft“ počítal ve své Části II sekci 3. s tím, že jsou přímo v jejím názvu zmiňovány úmyslně přidávané mikroplasty („Problematic and Avoidable Plastic Products, Including Short-Lived and Single-Use Plastic Products and Intentionally Added Microplastics“) a tyto také měly samostatnou podsekcí.

Další, již revidovaný text z 23. 12. 2023 s názvem „Revised Draft“,⁵² byl vytvořen na základě jednání třetího zasedání (INC-3) v Nairobi a obsahuje již značně členitý text s nejrůznějšími nuancemi textu podle jednotlivých návrhů. V souvislosti s mikroplasty se objevuje i pojem nanoplastů, kdy ovšem jejich další regulace není rozpracována. Ohledně možných stropů a cílů k omezení produkce primárních plastů se objevila i varianta, kdy by nebyla zařazena ustanovení s omezením výroby polymerů. Navíc je nezbytné uvést, že i přes technickou propracovanost je návrh natolik roztržštěný, že je velice nepřehledný a často obsahuje i variantu „žádný text“.

Posledním řešeným textem je text vytvořený předsedou a předložený shromáždění dne 13. 8. 2025 – „Chair’s Draft Text Proposal“,⁵³ který by měl být, dle textu předsedy přiloženého k návrhu, vyváženým kompromisem vycházejícím z jednání stran. Daný text už vůbec neobsahuje zmínku o stanovení limitů nebo stropů pro produkci plastů (naopak hovoří především o designu plastových výrobků – čl. 5 návrhu). Stejně tak došlo k tomu, že ani úmyslně přidávané mikroplasty již nemají samostatný článek a není zde obsažena povinnost pro smluvní státy, aby přijaly opatření k jejich omezení.⁵⁴ Také celkové znění návrhu obsahuje množství formulací, které odpovídají spíše doporučením než přímým povinnostem.

Zkoumání výše uvedených návrhů textu potencionální mezinárodní dohody o plastech ukazuje, jak postupně docházelo k rozpadu relativně striktní a závazné podoby dohody do poměrně vágní a flexibilní dohody bez výrazných povinností pro smluvní státy.

⁵¹ United Nations Environment Programme. Zero Draft Text of the International Legally Binding Instrument on Plastic Pollution, Including in the Marine Environment, UNEP/PP/INC.3/4. In: *UNEP* [online]. 4. 9. 2023 [cit. 2026-03-30]. Dostupné na: <https://wedocs.unep.org/items/314be8a7-54db-438b-842d-93237172de70>.

⁵² United Nations Environment Programme. Revised Draft Text of the International Legally Binding Instrument on Plastic Pollution, Including in the Marine Environment, UNEP/PP/INC.4/3. In: *UNEP* [online]. 23. 12. 2023 [cit. 2026-03-30]. Dostupné na: <https://www.unep.org/inc-plastic-pollution>.

⁵³ Intergovernmental Negotiating Committee to Develop an International Legally Binding Instrument on Plastic Pollution, Including in the Marine Environment. Chair’s Draft Text Proposal. In: *UNEP* [online]. 13. 8. 2025 [cit. 2026-03-30]. Dostupné na: <https://wedocs.unep.org/items/e6b68bdd-cccb-4321-90a8-1d98a0a08222>.

⁵⁴ Naopak je zde pouze výzva k omezení produktů obsahujících úmyslně přidávané mikroplasty – čl. 4 odst. 1 „Chair’s Draft Text Proposal“.

Jaké by tedy byly případné dopady mezinárodní úmluvy týkající se plastového znečištění na právo EU, pokud by došlo k jejímu přijetí v některé z výše předpokládaných variant? Samozřejmě bez konkrétního textu nelze plně posoudit komplexní dopady úmluvy na legislativu EU. Je ovšem možné odhadnout alespoň hlavní směřování takových dopadů. Pokud bychom vycházeli ze skutečnosti, že by došlo k přijetí mezinárodní dohody o plastech v podobě, jakou navrhoval předseda vyjednávací komise – „Chair’s Draft Text Proposal“, tak by toto zřejmě nemělo zásadní dopad na právo EU. U tohoto závěru lze především vycházet právě z doporučujícího charakteru celého textu, který v zásadě neobsahuje žádné „tvrdší“ povinnosti pro smluvní státy (např. v podobě potřeby stanovení limitů či omezení pro produkci primárních plastů). Lze samozřejmě počítat s povinnostmi v oblasti reportingu či vytváření určitých finančních prostředků pro fungování potencionální dohody, ale toto nebude mít zásadní dopad na legislativu EU v této oblasti.

Jiná situace by už ovšem nastala tehdy, pokud by byla přijata varianta mezinárodní úmluvy, která by obsahovala stanovení kapacitních limitů na produkci primárních plastů, či dokonce cíle pro omezení jejich výroby (např. v obdobné podobě, jak je řešeno omezení produkce CO₂ v případě Pařížské dohody⁵⁵). Takovouto povinnost a ani cíl v zásadě evropská legislativa neobsahuje.⁵⁶ V případě omezení či zákazu některých typů jednorázových plastových výrobků či výrobků obsahujících přidávané mikroplasty by záleželo především na okruhu omezovaných výrobků, byť i zde lze předpokládat, že by se nejednalo o významnější zásah do stávající legislativy EU.⁵⁷ Dalším bodem potencionální dohody by měl být seznam chemických látek, které by neměly být používány při výrobě plastů. Zde by opět záleželo na rozsahu tohoto seznamu a zda jejich užívání není již v rámci EU omezeno. Pokud by tomu tak nebylo, musela by na toto reagovat i EU, a to prostřednictvím nařízení REACH. Součástí těchto změn by samozřejmě opět muselo být vyřešení případného finančního mechanismu pro financování nejen fungování samotné dohody, ale také podpory méně vyspělých států při zlepšování jejich odpadového hospodářství a dalších opatření předpokládaných mezinárodní úmluvou.

ZÁVĚR

S ohledem na výše uvedené skutečnosti a také cíl tohoto článku lze shrnout, že v oblasti právní úpravy nakládání s mikroplasty na úrovni EU nadále dochází k posunu a od přijetí Nařízení o mikroplastech v roce 2023 přijala EU další legislativní opatření, která mají za cíl omezit zdroje především sekundárních mikroplastů. Stejně tak EU přistoupila v zásadě jako první k přijetí právního předpisu, který má cíl významně

⁵⁵ SIMON, N. – SCHULTE, M. L. *Strengthening Plastic Governance: Towards a New Global Convention* [online]. Berlin: adelphi, Heinrich Böll Stiftung, 2017, s. 4 [cit. 2026-03-30]. Dostupné na: https://www.researchgate.net/publication/321436838_Strengthening_plastic_governance_Towards_a_new_global_convention.

⁵⁶ Pokud nebudeme počítat cíl k omezení vyprodukovaných obalů dle čl. 43 Nařízení o obalech.

⁵⁷ Blíže k rozsahu omezení úmyslně přidávaných mikroplastů NOVÁK, c. d., s. 86–95.

omezit ztrátu plastových peletek, které lze obecně považovat za jeden z největších zdrojů primárních mikroplastů. Na druhou stranu ani EU doposud nepřistoupila k nějakému omezování výroby primárních plastů,⁵⁸ i když její opatření často vedou ke zvýšení tlaku na recyklaci plastového odpadu a navýšení hodnoty plastového recyklátu.

Opatření pouze na úrovni EU ovšem nemohou významně změnit způsob nakládání s plasty a zejména plastovým odpadem v celosvětovém měřítku. K tomuto by měla sloužit mezinárodní úmluva týkající se plastového znečištění, jejíž přijetí je ze strany EU významně podporováno. Přijetí takové mezinárodní úmluvy v nejbližší době je ovšem málo pravděpodobné a vyžádá si zřejmě ještě nějaký čas. Navíc i s ohledem na podstatně odlišná stanoviska jednotlivých států je velmi pravděpodobné, že obsah případné mezinárodní úmluvy nebude mít významný dopad na legislativu EU, a to minimálně za situace, pokud zároveň nedojde k přijetí opatření směřujících k celkovému omezování produkce primárních mikroplastů.

JUDr. Adam Novák, Ph.D.

Centrum pro klimatické právo a udržitelnost Ústavu státu a práva AV ČR, v. v. i.

adam.novak@ilaw.cas.cz.

ORCID: 0009-0000-1458-3938

⁵⁸ Taková opatření by totiž také mohla představovat značné hospodářské znevýhodnění bez významnějších dopadů na množství skutečně vyráběných plastů, pokud by podobná opatření nebyla přijata i mimo EU.